SPOLL

MERA TOLLERANZA

TERMINU TA' XAHAREJN

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

MHALLEF

ONOR. LORRAINE SCHEMBRI ORLAND
LL.D., M.Jur. (Eur.Law), Dip.Trib.Eccles.Melit.

Seduta ta' nhar it-Tlieta, 30 ta' Ottubru 2018

Kawza Numru : 20
Rikors Guramentat Numru : 431/2015/LSO

Alexander Grech u martu Aloisia *sive* Louise Mifsud Grech

vs

Lilian Fenech, Martin Mifsud, Carmen Mannino,

Giorgina Borg u Mary Mifsud

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ir-rikors mahluf ta' Alexander Grech [detentur tal-karta tal-identita' bin-numru 234964(M)] u martu Aloisia *sive* Louise Mifsud Grech [detentrici tal-karta tal-identita' bin-numru 303463(M)] datat 11 ta' Mejju 2015 fejn bil-gurament taghha Aloisia *sive* Louise Mifsud Grech ikkonfermat:

Illi l-attrici u l-konvenuti Lilian Fenech, Martin Mifsud, Carmen Mannino u Giorgina Borg huma ahwa, u wlied il-konvenuta Mary Mifsud.

llli l-atturi flimkien ilhom snin jghixu fil-fond esternament immarkat bin-numry 46, f' Main Street Tas-Sajjied, Birkirkara, f' liema fond tghix ukoll il-konvenuta Mary Mifsud. L-attrici fil-fatt ilha tghix hemmhekk hajjitha kollha.

llli ricentement, inqala' dizgwid bejn l-atturi u l-konvenuti.

llli b'konsegwenza ta' dan id-dizgwid, il-konvenuti bdew permezz ta' theddid u atti ta' ntimidazzjoni joholqu pressjoni fuq l-atturi biex jivvakaw mill-fond fejn huma ilhom jghixu ghal numru ta' snin.

Illi l-konvenuti bdew icaqalqu l-effetti personali ta' l-atturi minn post ghall-iehor gewwa l-istess fond, u kif ukoll bdew jillimitaw id-dhul u l-hrug ta' l-atturi mill-istess fond billi jhallu cavetta fis-serratura li tinsab fuq in-naha interna tal-bieb ta' barra tal-istess fond, b'mod li l-atturi ma jkunux jistghu jifthu l-istess bieb min-naha ta' barra tal-fond in kwistjoni.

Illi fl-10 ta' Mejju 2015, il-konvenuti fizikament u bi vjolenza zammew lill-atturi milli jidhlu fl-imsemmi fond, tant li l-atturi llum jinsabu 'l barra mill-fond fejn ilhom jghixu, mentri ghad ghandhom effetti mobbli fl-istess fond.

Illi dan kollu jikkostitwixxi spoll vjolenti kommess mill-konvenuti kontra l-atturi.

Illi ghalhekk qed issir din il-kawza.

Illi l-attrici Aloisia *sive* Louise Mifsud Grech tiddikjara li taf personalment bil-fatti kollha fuq esposti.

Ghaldaqstant l-atturi qieghdin umilment jitolbu lil dina l-Onorabbli Qorti joghgobha:

1. Tiddeciedi u tiddikjara illi l-konvenuti kollha, jew min minnhom, ikkommettew spoll vjolenti fil-konfront ta' l-atturi;

2. Tordna lill-konvenuti kollha, jew min minnhom, biex jirripristinaw lill-atturi fil-pussess taghhom *entro* terminu qasir u perentorju li jigi minnha prefiss;

3. Tawtorizza lill-atturi sabiex fin-nuqqas tal-ispurgar ta' l-ispoll mill-konvenuti kif ordnat permezz tat-talba precedenti, iwettqu huma dak kollu necessarju sabiex jigu ripristinati fil-pussess taghhom tal-fond bin-numru 46, f'Main Street Tas-Sajjied, Birkirkara, u ta' l-effetti mobbli kollha taghhom li jinsabu fl-istess fond, *occorrendo* taht is-sorveljanza ta' periti nominandi u ta' l-ufficjali ezekuttivi taghha, u bl-ispejjez kollha a karigu tal-konvenuti,

u dan kollu previa kull provvediment iehor li jkun jidhrilha xieraq u opportun.

Bl-ispejjez kontra l-konvenuti, li huma minn issa ngunti in subizzjoni.

B'riserva ghal kull azzjoni ohra spettanti lill-atturi skont il-ligi.

Rat li din il-kawza giet appuntata ghas-smigh ghas-seduta tat-23 ta' Gunju 2015.

Rat ir-risposta guramentata ta' Lilian Fenech (K.I. Nru. 225968M), Martin Mifsud (K.I. Nru.303563M), Carmen Mannino (K.I. Nru. 45257M), Giorgina Borg (K.I.

Nru.185558M) u Mary Mifsud (K.I. Nru.422534M) datata 12 ta' Gunju 2015 (fol 14) fejn eccipew bir-rispett, u Lilian Fenech [K.I. Nru. 225968M] bil-gurament taghha kkonfermat:-

1. Illi preliminarjament l-eccipjenti jeccepixxu n-nullita` tar-rikors promotorju *ai termini* tal-Artikolu 789(1)(d) tal-Kapitolu 12 tal-Ligijiet ta' Malta *stante* illi ma gewx indikati d-dettalji tal-konvenuti *ai termini* tal-artikolu 174(1)(b) tal-Kapitolu 12 u ghalhekk mhuwiex identifikabbli kontra min qed tigi maghmula din il-kawza;

2. Illi, minghajr pregudizzju ghall-eccezzjonijiet precedenti u dawk sussegwenti, hemm nieqsa l-elementi jew wiehed mill-elementi tal-kawza ta' spoll kif ser jigi ppruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawza u ghaldaqstant it-talbiet tal-atturi ghandhom jigu michuda bl-ispejjez kontra l-atturi;

3. Illi, minghajr pregudizzju ghall-eccezzjonijiet precedenti u dawk sussegwenti, l-atturi ma jgawdux titolu ta' pussess jew detenzjoni sufficjenti (*possedisse*) sabiex ikunu jistghu jressqu azzjoni ta' spoll u ghaldaqstant it-talbiet tal-atturi ghandhom jigu michuda bl-ispejjez kontra l-atturi;

4. Illi, minghajr pregudizzju ghall-eccezzjonijiet precedenti u dawk sussegwenti, it-talbiet tal-atturi

ghandhom jigu michuda bl-ispejjez kontra l-atturi *stante* li huma infondati fil-fatt u fid-dritt, u dan peress li mhux minnu li l-eccipjenti wettqu xi atti li jammontaw ghal spoll klandestin u vjolenti fil-konfront tal-atturi;

5. Illi t-talbiet tal-atturi huma infondati fil-fatt u fid-dritt.

B'riserva ta' eccezzjonijiet ulterjuri skont il-ligi.

Rat il-verbali tas-seduti kollha inkluz dak tas-seduta tat-Tlieta, 24 ta' April 2018 (fol 299) fejn meta ssejhet il-kawza dehru d-difensuri tal-partijiet. Id-difensuri ddikjaraw li l-provi huma maghluqa. Il-kawza giet differita ghall-istess skop tal-ahhar verbal u ghas-sentenza *in difetto ostacolo* ghat-30 ta' Ottubur 2018 fid-9:30a.m.

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tal-atturi Alexander Grech [detentur tal-karta tal-identita' bin-numru 234964(M)] u martu Aloisia *sive* Louise Mifsud Grech [detentrici tal-karta tal-identita' bin-numru 303463(M)] datata 31 ta' Mejju 2018 a fol 300 tal-process.

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet ta' Lilian Fenech (K.I. Nru. 225968M), Martin Mifsud (K.I. Nru. 303563M), Carmen Mannino (K.I. Nru. 45257M), Giorgina Borg (K.I. Nru.185558M) u Mary Mifsud (K.I. Nru. 422534M) datata 30 ta' Lulju 2018 a fol 315 tal-process.

Hadet konjizzjoni tal-provi prodotti.

II. KONSIDERAZZJONIJIET

Illi din hija kawza ta' spoll fejn ir-rikorrenti qed jallegaw li konsegwentement ghall-agir tal-intimati, li bdew jillimitaw id-dhul u l-hrug tar-rikorrenti mill-istess fond billi jhallu cavetta fis-serratura li tinsab fuq in-naha interna tal-bieb tal-fond 46 f'Main Street Tas-Sajjied, B'kara. Illi gie sostnut, li mill-10 ta' Mejju 2015 il quddiem, l-intimati zammew lir-rikorrenti fizikament u bi vjolenza milli jaccedu fl-imsemmi fond, filwaqt li ghad ghandhom effetti mobbli fl-istess fond. L-intimati laqghu billi sostnew, *in linea* preliminari, in-nullita' tar-rikors promotorju, u fil-mertu, li l-elementi ghall-kaz ta' spoll huma karenti. Gie eccepit specifikatament, li r-rikrorenti ma jgawdux titolu ta' pussess jew detenzjoni ghal azzjoni bhal din. Inoltre`, gie sostnut li mhuwiex minnu li l-intimati wettqu atti li jammontaw ghal spoll klandestin u vjolenti.

L- Ewwel Eccezzjoni:

Illi l-ewwel eccezzjoni tal-intimati hija sorvolata billi giet irtirata, kif verbalizzat fil-verbal tas-6 ta' Ottubru 2015. Ghalhekk, din il-Qorti ser tastjeni milli tiehu konjizzjoni ulterjuri.

Fatti:

Jirrizulta li Mary Mifsud, omm il-partijiet trabbiet u ghexet fl-imsemmi fond, kif ukoll li t-tmien uliedha trabbew u ghexu hemmhekk fl-istess fond sa ma zzewgu. Jirrizulta li r-rikorrenti Aloisia Mifsud Grech kienet baqghet toqghod f'dan il-fond ma' ommha wara l-mewt ta' missierha fit-18 ta' Dicembru 2003. Aloisia ltaqghet ma' Alexander fl-2007 u sa minn qabel ma zzewget hi u Alexander kienu baqghu jghixu flimkien ma' ommha f'din id-dar, fejn sahansitra hija kellha l-prokura ta' ommha. Illi f'April 2015 l-omm, Mary Mifsud kienet baghtet ittra lil bintha Aloisia u lir-ragel taghha Alexander sabiex jitilqu minn din id-dar, sakemm wara incident ta' glied li nqala' fl-istess dar fl-10 ta' Mejju 2015, f'Jum l-Omm, Aloisia u zewgha telqu mill-fond u ma regghux irritornaw ghaliex ma setghux jaccedu aktar fl-imsemmija dar.

Provi:

Aloisia Mifsud Grech xehdet permezz ta' affidavit (fol 21-26) u qalet li d-dar in kwistjoni tappartjeni lil ommha, illi hi u hutha trabbew f'din id-dar sakemm izzewgu, missierha miet fit-18 ta' Dicembru 2003. Semmiet li wara l-mewt ta' missierha hi kompliet tiehu hsieb ommha u meta ltaqghet ma' Alexander Grech, ommha ftehmet maghha biex jistabbilixxu l-fond konjugali taghhom fl-imsemmi fond, u ommha dak iz-zmien kienet tghidilha li ser thalli l-

imsemmija dar lilha b'ringrazzjament ta' kemm kienet hadet hsiebha. Spjegat li l-inkwiet li wassal ghal dan il-kaz beda fit-12 ta' Jannar 2015, meta sabet lil ommha titkellem ma' huha Joseph, fejn kien qed ighid li ma jaqbilx li l-ulied kollha jkollhom cavetta ghal dan il-fond, izda ghandu jkollhom cavetta ommha, hi u zewgha Alexander. Semmiet li fil-15 ta' Jannar 2015, kienu gew Lilian Fenech u Georgina Borg jirrabbjaw ghax ommhom kienet talbithom ic-cavetta. Qalet li sussegwentement, anke l-ghada ohtha Lilian kienet giet tordna biex tmur tifthilha tant li hi u zewgha marru ghand avukat u kien kitbilhom ittra ta' twissija. Qalet ukoll li fl-20 ta' Jannar hi u zewgha dahlu d-dar u kien hemm huha Martin jitkellem ma' ommha u ommha kienet in segwitu rritornat ic-cwievet lil hutha l-ohra. Sussegwentement hutha kienu marru d-dar ghand ommha u bdew jinsistu li titnehha l-prokura minn fuqha, u fit-8 ta' April 2015 hi u zewgha rcevew ittra bl-avukat li tghid li Mary Mifsud riedet li jitilqu mid-dar fi zmien hmistax ghax ma kinux ghadhom qed jiehdu hsiebha, u minn hemm qalet li bdew sensiela ta' incidenti ma' hutha konsistenti f'insulti u theddid fejn anke sar rapport l-Ghassa ta' B'kara. Qalet li mill-11 ta' April 2015 'il quddiem, li bdew jaghmlu hutha hu li bdew isakkru bic-cavetta minn gewwa, u jhallu c-cavetta fuq gewwa biex ma tkunx tista' tiftah il-bieb jekk ma jifthulhiex huma. Semmiet li fit-28 ta' April sabet diversi oggetti taghha u ta' zewgha mal-art, u ohtha kienet hedditha li se tarmilha kollox barra, kienet ghamlet rapport l-Ghassa dwar dan u talbet l-intervent tal-Pulizija. Qalet li

fit-2 ta' Mejju 2015 Lilian Fenech kienet ordnatilha li titlaq minn hemm, u Lilian Fenech flimkien ma' Martin kienu kissru l-bieb, u hi kienet talbet il-protezzjoni tal-Pulizija tliet darbiet. Spjegat ukoll l-incident tal-10 ta' Mejju meta Lilian u Carmen bdew fizikament igebbduha u jimbuttawha lejn il-bieb meta intervjeniet ukoll ommha li wkoll imbuttatha ‘il barra, u meta wasal zewgha, ohtha Lilian imblukkatu milli jidhol u dakinhar kienet l-ahhar gurnata li baqghu joqghodu f'dik id-dar hi u zewgha ghalkemm ghad ghandhom l-oggetti personali kollha hemm, u meta kienu reghhu marru d-dar sabu li kienu ghamlu katina u katnazz. Hi esebiet ritratti li juru dan.

In kontro-ezami xehdet (fol153a-x)[1] u qalet li hi kienet toqghod fl-imsemmija dar ma' ommha u ma' missierha u wara li missierha tatu puplesija kienet waqfet mix-xoghol biex tiehu hsiebu. Qalet li missierha kien ighidilha li se jtiha paga izda kien itiha biss tal-petrol. Qalet li ltaqghet ma' Alexander fl-2007, u tgharrset mieghu fl-2014. Qalet li ghandha kopja tal-wirt li kienu ghamlu l-genituri taghha li d-dar fejn kienet toqghod maghhom kienu se jhalluha lilha. Hi qablet li l-inkwiet li wassal ghall-kaz odjern beda fl-2015. Qalet li hi u hutha kellhom ic-cavetta tad-dar in kwistjoni biex jifthu jekk jinqala' xi haga lil ommha. Qalet li huha Martin fil-prezenza taghha fl-2015, kien qal li ried inehhilha l-prokura u jaghmel laqgha mal-ahwa, ghax ma kienx qed jafdaha. Qalet li fit-12 ta' Marzu 2015, ikkonfermat li giet

[1] Seduta tal-20 ta' Ottubru 2016.

aggredita minn ohtha Lilian sabiex keccewha mid-dar. Ziedet tghid li fit-8 ta' Marzu ghan-nom ta' ommha biex fi zmien hmistax titlaq mid-dar, u jumejn wara dakinhar meta marret id-dar daru ghaliha. Ikkonfermat li s-serratura tad-dar ma nbidlitx, izda tqieghed katnazz u katina li bihom ma tistax tidhol. Mistoqsija jekk fid-9 ta' April 2015 dahlitx irrabjata biex tagredixxi lil ommha qalet li mhuwiex veru. Meta bdiet tithalla cavetta fil-*lock* tal-bieb min-naha ta' gewwa kien fi Frar 2015, u damet hmistax sejra hekk, li jkollha thabbat biex tidhol. Ikkonfermat li f'April 2015 kienet hadet u garret xi affarijiet taghha mill-kcina. Ikkonfermat li f'okkazjoni kienu kellmuha l-Pulizija ghax kienet ghalqet l-access biex ommha tghaddi ghall-gallarija mbaghad kienet fethet il-bieb. Qalet li c-cavetta tad-dar ghadha ghandha izda ma tistax tidhol, ghax hi cavetta tal-katnazz li tpogga m'ghandhiex. Dwar il-kaz quddiem il-Qorti tal-Magistrati, qalet, li ghalkemm il-verzjonijiet ta' hutha f'dawk il-proceduri ma bdewx jaqblu, xorta temmen lilhom. Ghad-domanda jekk hi u zewgha telqux minn jeddhom mid-dar fejn kienu joqghodu ma' ommha qalet li le, huma ma telqux minn jeddhom. Qalet li l-ghada ta' dakinhar li giet imkeccija veru li marret id-dar ghal xi siegha u nofs, fethulha, qalulha biex tiehu hwejjigha u telqet.

Alexander Grech ikkonferma l-affidavit ta' martu bil-gurament fl-intier tieghu.

In kontro-ezami qal (fol 166-180)[2] b'referenza a fol 152 li t-28 ta' Lulju kien festin tat-tieg. Spjega li meta f'Jannar 2012, kellu bzonn operazzjoni wara gimgha li kien qaghad ghandhom, fl-imsemmija dar, kien baqa' ighix hemm. Qal li Aloisia kienet taghmel tisjir u hasil tal-art fl-isemmija dar u kienet tiehu hsieb il-medicini ta' ommha. Qal li l-omm talbet ic-cavetta lil uhud mill-ahwa ta' Aloisia peress li f'Jannar 2015 giet Lilian il-hanut tghajjat biex Aloisia tmur tifthilha. Qal li anke kienu jirrekordjaw lil huha Martin Mifsud u kienu anke jhallu r-*recorder* miftuh meta ma jkunux hemm. Hu kkonferma li s-serratura ma nbidlitx. Hu kkonferma wkoll li f'April 2015 kienet qed tithalla c-cavetta fuq in-naha ta' gewwa tal-bieb u hu kien personalment ha battikata biex jiftah u darba Aloisia kellha tidhol minghand il-girien. Dakinhar tal-incident li tkeccew mill-imsemmija dar hu u Aloisia, kienu marru l-polyclinic, u filghaxija sabu l-katina fil-bieb ta' barra, u kellhom jitilqu minhabba dawk ic-cirkostanzi ta' glied. Qal li ppruvaw jidhlu biex jigbru hwejjighom fil-21 ta' Frar 2016. Hu kkonferma li fl-10 ta' Mejju 2015 wara d-data ta' l-incident meta tkeccew, Aloisia kienet marret tigbor xi hwejjeg mid-dar. Qal li meta dahlu biex jigbru l-affarijiet fl-2016, peress li kien sar ftehim li jigbru l-affarijiet wara li rcevew ittra ghat-*transfer* tad-dawl u ilma u kienet laqghethom fil-bieb Gina, li qaltilhom jekk ma jiffirmawx ma jidhlux.

[2] Seduta tal-1 ta' Dicembru 2016.

In ri-ezami, qal li wara dik id-data tal-10 ta' Mejju 2015, baqa' hafna effetti personali taghhom fid-dar, u pprezenta Dok AG1 li hi lista shiha tal-oggetti taghhom, miktuba minn martu.

Joseph Mifsud xehed (fol 32-37)[3] u qal li huh u r-rikorrenti, u iben Mary Mifsud, u l-intimati l-ohra huma hutu. Qal li fl-imsemmi fond kienet toqghod ommu, u r-rikorrenti meta zzewget baqghet toqghod hemm. Qal li kien inqala' l-inkwiet f'Dicembru 2014 meta giet ohtu minn barra. Hu kkonferma li fl-imsemmija dar, kienu qed ighixu ommu Aloisia u r-ragel taghha. Qalet li lil ommha mindu ghamlu l-katnazz jew jehduha d-*day centre* jew jehduha x'imkien maghhom. Hu kkonferma il-katnazz li tqieghed mal-bieb tad-dar kif jidher fol 27-28. Qal li ohtu Aloisia giet toqghod ghandu mill-incident li gara, taha kamra, u ilha toqghod ghandu mindu twahhlu l-katina u l-katnazz minn qabel is-sajf, xi erba' xhur ilu.

In kontro-ezami qal (fol 205-212)[4] li f'okkazjoni minnhom meta kien hemm Vicky minn barra kien inqala' l-glied bejn l-ahwa. Qal li sussegwentement kienet ttiqieghed cavetta fuq gewwa tas-serratura b'mod li min jipprova jiftah ma jkunx jista' jdawwar ic-cavetta. Qal ukoll li hu qatt ma kellu cavetta tad-dar ta' ommu, u meta darba kellem lil ommu fuq hekk, kienet tatu cavetta u tahiela lura ftit wara, lanqas damet xahar ghandu c-cavetta tad-dar. Qal li hu kien

[3] Seduta tad-19 ta' Novembru 2015.
[4] Seduta tal-21 ta' April 2017.

iffirma biex Aloisia jkollha l-prokura ta' ommu, u meta hutu keccewha mid-dar hu hadha go daru

Sylvana Pace xehdet (fol 41-45)[5] u qalet li ommha Maria Mifsud, u l-intimati hutha. Qalet li ommha mit-twelid ghexet fl-imsemmija dar, u ohtha Aloisia meta zzewget baqghet tghix hemm ma' zewgha. Spjegat li s-sitwazzjoni kienet li l-ulied kellhom ic-cavetta biex jidhlu fid-dar fejn kienet tirrisjedi ommha. Qalet li meta marret ghall-habta tal-31 ta' Marzu biex tidhol fid-dar in kwistjoni dahlet ic-cavetta izda ma daritx imbaghad giet tifthilha ohtha Lilian. Qalet li bejn Mejju u Gunju 2015 kienet rat ghall-ewwel darba l-katnazz u katina mal-bieb tad-dar. Qalet li fil-bidu ta' Mejju tal-2015 kienet cemplitiha ohtha r-rikorrenti u bdiet tibki ghax hadulha l-*washing machine*, imbaghad kien fl-10 ta' Mejju li ghamlu xi glieda u ohtha ma baqghetx toqghod hemm, meta cemplitilha u nfurmatha li ma tistax tidhol aktar fid-dar, izda hi ma kinitx prezenti hemm. Qalet li taf li sussegwentement Aloisia marret toqghod ghand huha Joseph.

In kontro-ezami (fol 188-193; fol 195-204)[6] qalet li kien beda jinqala' l-inkwiet bejn l-ahwa minn meta kien hawn ohthom Vicky minn barra. Qalet li ma tafx ghaliex ommha bdiet thalli c-cavetta fis-serratura tal-bieb fuq wara u qalet li hi mhux kull darba li marret fethulha. Qalet li ma tafx tghid inbidlitx is-serratura, l-unika haga li hi kull darba li ppruvat

[5] Seduta tad-9 ta' Dicembru 2015.
[6] Seduta tat-2 ta' Frar 2017; Seduta tal-21 ta' April 2017.

tidhol ic-cavetta ma daritx. Qalet li f'Mejju 2015 kienet marret darba d-dar u offriet li tahsel il-hwejjeg lil Aloisia. Qalet li hi ma kinitx prezenti dakinhar li Aloisia qalet li giet aggredita u li kellha titlaq mid-dar, milli qaltilha Aloisia stess. Wara dakinhar tal-10 ta' Mejju 2015, mal-bieb tal-imsemmija dar kien hemm katina u katnazz u setghet tarahom meta gholliet il-hasira ta' mal-bieb, fil-fatt kienet cemplet u ma fethilha hadd.

WPC 341 Leanne Farrugia xehdet (fol 148-150)[7] u qalet li qed tipprezenta sbatax-il rapport li kollha li saru minn Aloisia Mifsud Grech u Alexander Grech bejn Jannar 2015 u Mejju 2015. Qalet li hi qatt ma kienet involuta f'dawn ir-rapporti u kkonfermat li bhalissa hemm proceduri ghaddejin fis-seduti tad-distrett ta' B'kara wkoll.

Mary Mifsud xehdet permezz ta' affidavit (fol 216) u qalet li hi ghandha tmint itfal, u minn dejjem trabbiet u ghexet fl-imsemmija dar. Meta zzewget Aloisia halliet lilha u lil Alex jirrisjedu hemm izda bdew jaqlghulha l-inkwiet u ma bdietx tafdahom aktar tant li ma kinitx tohrog mid-dar ghax ma tafdahomx. Qalet li sa minn Frar 2015 kienet talbitha l-prokura lura lil Aloisia u peress li ma riditx tatijielha, kellmet avukat u tat prokura lil Lilian.

Lilian Fenech xehdet permezz ta' affidavit (fol 217-225) u qalet li hi oht Aloisia u l-ahwa kollha trabbew u ghexu fid-

[7] Seduta tas-16 ta' Gunju 2016.

dar in kwstjoni. Semmiet li Aloisia kienet bdiet tiehu hsieb il-genituri taghha fl-2001 u missierhom miet fit-18 ta' Dicembru 2003, u hi u Aloisia kienu inseparabbli sakemm Aloisia ltaqghet ma' Alex. Qalet li ommha kienet halliet lil Aloisia u lil Alex jirrisjedu fid-dar maghha, u f'Ottubru 2014 ommha kienet qaltilha li halliet flus id-dar, u nqalghu suspetti li Aloisia ma ridithomx ikun jafu ommhom x'ghandha flus il-Bank. Spjegat li meta sussegwentement kien hawn ohthom Vicky minn barra, kien inqala' wkoll dizgwid rigwardanti l-flus, u in segwitu ommha qaltilha li Aloisia u Alex kienu qed ikunu jafu x'qed ighidu ghax kienu hallew *recorder* wara vazun. Semmiet li dakinhar tal-10 ta' April 2015 kien inqala' incident ta' glied li kien involut fih huhom Joe, u fil-fatt wara dan l-incident kien sar rapport lill-Pulizija, fejn kemm hi u hutha hargu liberati. Qalet li minn wara dan l-incident, ommha bdiet tibza minn Joe u ghalhekk kienu jaghmlu c-cavetta gewwa. Semmiet ukoll li ommha riedet tnehhi l-prokura minn fuq Aloisia u riedet taghti l-prokura lilha, fil-fatt fit-28 ta' Marzu 2015, ommha tat prokura lilha. Qalet li ommha ma riditx lil Aloisia u lil Alex ighixu aktar fid-dar b'hekk kienet baghtitilhom ittra bl-avukat sabiex jitilqu. Qalet li fl-10 ta' Mejju 2015, rega' nqala' dizgwid peress li riedu jiehdu lil ommhom tiekol barra u Aloisia ma semghetx mit-twiddib biex dak il-hin ma tkunx id-dar, u kien inqala' incident u Aloisia telqet 'il barra u Alex hareg warajha. Semmiet li dwar dan l-incident kien hemm proceduri Kriminali, izda qalet li hi harget liberata anke mill-Qorti tal-Appell, filwaqt li Aloisia nstabet hatja li

hebbet ghal binha Ryan. Qalet li dakinhar tal-incident fil-ghaxija Aloisia u zewgha ma gewx id-dar, u giet l-ghada biex tigbor zewg basktijiet hwejjeg. Qalet ukoll li huma ma bidlux is-serratura, izda ghadhom jifthu bl-istess cavetta.

In kontro-ezami qalet (fol 271-281)[8] u kkonfermat li Aloisia ghomorha kollu ghexet fid-dar ta' ommha u sa minn qabel izzewget, hi u r-ragel taghha kienu qed jirrisjedu hemm. Ikkonfermat ukoll li mill-10 ta' Mejju 2015, Aloisia ma regghetx giet lura d-dar. Mistoqsija Aloisia baqghalhiex affarijiet id-dar qalet li le li baqa' t-*threadmill*. Qalet li biex tidhol Aloisia riedet tiftiehem maghhhom, u l-ahhar li marret tigbor oggetti kien fil-5 ta' Novembru. Ftakret li baqa' wkoll *computer desk* li qeghdin fil-kamra ta' fuq. Spjegat li dakinhar tal-10 ta' Mejju 2015 kien il-*Mother's Day*, fejn inqala' dizgwid u ommha bdiet tghid li ma tridx lil Aloisia u lil Alex hemm ghax serqitha hajja, u haditilha d-deheb u ma gabitux lura, u waqqfet lil Alex milli jipprova jidhol, u pogga fuq siggu u qal *"mela cemplu lill-Pulizija",* u sadanittant Aloisia baqghet hemm, u eventwalment harget, izda cahdet li kaxkret lil Aloisia biex tohrog. Qalet li sseparat biss lil Aloisia minn Ryan it-tifel taghha. Qalet li wara li Aloisia harget dakinhar tal-10 ta' Mejju, imbaghad ohtha Carmen li kienet maghha dakinhar ghamlet katina mal-bieb tad-dar. Qablet li qabel l-10 ta' Mejju 2015 kien hemm diversi rapporti bejniethom. Qalet li ma ddiskutietx ma' ommha l-kwistjoni tal-wirt qabel inqala' dan id-dizgwid

[8] Seduta tal-14 ta' Novembru 2017.

Carmen Mannino xehdet permezz ta' affidavit (fol 226-227) qalet li hi oht Aloisia u b'kollox qeghdin tmient' ahwa. Qalet li f'Lulju 2012 Aloisia ghamlet ir-riceviment tat-tieg u kien biss wara dan il-kaz li saret taf li Aloisia izzewget ufficjament fl-2014. Qalet li c-cavetta bdiet tithalla fuq gewwa minn dakinhar li nqala' l-incident meta huhom Joe kisser il-grada u wara li ommhom kienet tat ic-cavetta lil Joe kontra l-volonta taghha. Qalet li meta ommha tat prokura lil Lilian skoprew li Aloisia kienet tonfoq flus mill-fondi ta' ommha ghall-affarijiet taghha personali. Semmiet li ommha kienet baghtet ittra lil Aloisia u lir-ragel taghha biex ma jibqghux jirrisjedu fid-dar maghha. Rigward l-incident tal-10 ta' Mejju 2015, qalet, li dakinhar kienu wissew lil Aloisia biex ma toqghodx fid-dar sakemm johorgu lil ommhom u Aloisia kienet sfidat u baqghet hemm, u b'hekk gara li hebbet ghal Lilian u ghal binha. Ziedet tghid li fil-fatt is-serratura tal-bieb tad-dar in kwistjoni qatt ma nbidlet.

In kontro-ezami qalet (fol 293-297)[9] li Aloisia minn dejjem kienet toqghod fl-imsemmija dar flimkien ma' ommha u sa minn qabel izzewget kienet miftehma li tibqa' toqghod hemm u li tiehu hsiebha. Semmiet li hi kienet taghmel ic-cavetta minn gewwa mas-serratura ghax ommha kienet tghidilhom hekk. Mistoqsija minn meta bdew jaghmlu l-katina fuq barra, qalet, li jista' jkun li minn wara dakinhar

---

[9] Seduta tat-30 ta' Novembru 2017.

tal-10 ta' Mejju 2015, tal-*Mother's Day* izda ma tiftakarx precizament meta. Ikkonfermat li hi nstabet hatja mill-Qorti li offendiet lil ohtha Aloisia. Ikkonfermat li meta telqet Aloisia dakinhar tal-10 ta' Mejju 2015 telqu minghajr ma hadu xejn maghhom. Hi qalet li taf li ghamlu katnazz imma ma tiftakarx meta.

Martin Mifsud xehed permezz ta' affidavit (fol 228-229) u qal li hu u Aloisia qeghdin tmint' ahwa, Aloisia zzewget f'Lulju 2012, u kien biss waqt dan il-kaz li sar jaf li hi izzewget ufficjalment fl-2014. Kien beda jinqala' l-inkwiet bejn l-ahwa meta giet ohtu Vicky minn barra u eventwalment, fi Frar 2015 ommu kienet talbet il-prokura lura lil Aloisia ghax ma baqghetx tafdaha. Spjega li mbaghad il-prokura ommu tatha lil ohtu Lilian li skopriet li Aloisia kenet tuza l-flus ta' ommha ghal affarijiet taghha. Rigward l-incident tal-10 ta' Mejju 2015, qal li ma kienx prezenti dakinhar, izda s-serratura tal-bieb tad-dar qatt ma nbidlet.

In kontro-ezami qal (fol 283-292)[10] li ohtu Aloisia dejjem ghexet fid-dar ta' ommha, u kienet miftehma ma' ommha sa minn qabel iz-zwieg taghha li kienet ser tibqa' toqghod hemm. Qal li dakinhar tal-10 ta' Mejju 2015 hu ma kienx hemm, u ma jafx meta sar il-katnazz hux dakinhar jew le. Qal li f'mument, ommu kienet tat cavetta lil Joseph izda mbaghad meta qala' l-glied u dizgwid ommu kienet tibza'

[10] Seduta tat-30 ta' Novembru 2017.

minnu u kienet tghid biex isakkru minn gewwa u anke hu gieli ghamel hekk fuq struzzjonijiet ta' ommu. Qal li sa fejn jaf hu t-*threadmill* baqghet ma gabritx mid-dar ohtu u xi oggetti ohra zghar.

Georgina Borg xehdet (fol 233-235) u qalet li hi oht Aloisia u b'kollox huma tmient' ahwa. Semmiet li f'Lulju 2012 ohtha ghamlet ir-riceviment taz-zwieg u saret taf matul dan il-kaz, li zzewget ufficjalment fl-2014. Qalet, li ommha baghtet ittra lil Aloisia biex tghidilha titlaq mid-dar fil-fatt sa April 2015 Aloisia diga kienet garret xi affarijiet. Rigward l-incident tal-10 ta' Mejju 2015 qalet li hi ma kinitx prezenti izda minn dakinhar sal-lum, is-serratura tal-bieb tad-dar in kwistjoni baqghet ma tbiddlitx, u ghalkemm Aloisia ghamlet diversi rapporti kontriha u kontra hutha hi harget liberata.

In kontro-ezami qalet (fol 288-292)[11] li ommha kienet tibza' u meta kienet tghidilha hi kienet taghmel ic-cavetta fil-bieb minn wara, biex minn barra l-bieb ma jinfetahx, u ghalhekk Aloisia wkoll ma kinitx tkun tista' tiftah minn barra. Qalet li Aloisia baqghalha t-threadmill u xi kommodina fid-dar. Qalet li taf li tpogga katnazz mal-bieb tad-dar ta' ommha, izda ma tafx meta tqieghed u taqbel li Aloisia ma setghetx tidhol aktar fid-dar.

[11] Seduta tat-30 ta' Novembru 2017

<u>Kunsiderazzjonijiet ta' Dritt:</u>

Illi l-azzjoni odjerna hija wahda ta' spoll *ai termini* tal-**artikolu 535 tal-kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi skont l-istess artikolu, u a bazi ta' gurisprudenza kostanti huwa risaput li l-element vitali ta' din l-azzjoni li l-attur jehtieglu jipprova huma s-segwenti.

(i) Possedisse
(ii) Spoliatum fuisse
(iii) Infra bimestre deduxisse

Illi dawn il-principji gew ribaditi f' diversi sentenzi fosthom **"Margherita Fenech vs Pawlu Zammit"** (12-4-1958, Vol.XLII D.11.973); **"Caterina armla Galea vs Joseph Vella"** (23-6-1965 per Onor. Eduardo Magri) u f' **"Joseph Vella pro et noe vs Salvu Micallef"** (30-4-1991 JSP).

Illi fuq l-iskorta tal-gurisprudenza kostanti jirrizulta li *"materja ta' din l-azzjoni, ma taghtix lok ghall-ebda indagini ohra barra dik li tistabilixxi: (a) il-fatt tal-pussess/detenzjoni u (b) il-fatt tal-ispoll……… stante li din l-indagini hija wahda limitatissima rigoruza u skarna."* (**"Carlo sive Cahrles Cardona et vs Francesco Tabone"** - A.C. 9 ta' Marzu 1992). F'dan l-istess kaz, intqal ukoll li biex tirnexxi l-azzjoni ta' spoll mhux mehtieg xi *animus spoliandi*.

Illi ghalhekk fil-fatt inghad illi "*din l-azzjoni ta' spoll hija koncepita bhala azzjoni rapida u effikaci ghall-iskop li ma thalli lil hadd jiddisturba stat ta' fatt, arbitrarjament u hija ntiza unikament biex igieghel lill-konvenut li jerga' jqieghed il-haga fl-istat li kienet qabel ma ddisturbaha, u daqshekk biss, kif ighid bl-iktar mod* ***car l-artikolu 791(1) Kap 12,*** *li sfortunatament jigi hafna drabi injorat."*

Illi f'dan il-kuntest il-pussess mehtieg huwa dak materjali u *"de facto"* tant li gie ritenut ukoll li:

"hu maghruf illi l-pussess mehtieg hu dak materjali u 'de facto'; ikun x'ikun, u mhux mehtieg il-prova li l-attur ghandu dritt ta' proprjeta` jew ta' servitu` fuq il-haga li minnha huwa gie spoljat bi vjolenza jew klandestinament. Anzi, hemm ir-rekwizit tal-pussess anki meta dak li hu spoljat ghandu semplici detenzjoni." (**"Kaptan Stefano Xuereb vs Nobbli Charles Sant Fournier" –** (A.C. 12 ta' Dicembru 1952) ghalkemm tali pussess m'ghandux ikun inekwivoku, anzi ghandu jirrizulta li huwa manifest u dan fih innifsu huwa stat ta' fatt **"Gio Maria Tonna vs Giuseppi Maria Tonna"** – (P.A. 21 ta' Frar 1983) u **"Marthese Borg vs George Borg"** – (25 ta' Frar 1983), u mhux wiehed ta' mera tolleranza **"Joseph Vella Gatt nomine vs Joseph Camilleri"** – A.C. 26 ta' Jannar 1996). Jinsab ukoll ritenut ghar-rigward tal-element tal-pussess li *"All attore in reintegrazione e sufficiente per la sua azione un possesso*

qualunque o detenzione..." (**"Camilleri vs Agius"** P.A. 20 ta' Ottubru 1882).

Illi fil-fatt, kull pussess huwa ammess, benche` ippruvat, u huwa protett tant li f'din l-azzjoni l-ligi ma tirrikjedix il-prova tal-legittimita` tal-pussess tal-persuna turbata, u takkorda r-reintegrazzjoni anki kontra l-possessuri ta' *mala fede* u kontra l-istess proprjetarju tal-haga li taghha jkun hemm pretensjoni li gie kommess l-ispoll. (**"Saverio Farrugia vs Eugenio Borg"** P.A. 31 ta' Marzu 1952).

Illi gie ritenut fil-kaz **"Delia vs Schembri"**, P.A. – 4 ta' Frar 1958:

"L-azzjoni ta' spoll isservi biex tipprotegi l-pussess ikun x'ikun….. u gie deciz kemm-il darba li tapplika ukoll ghat-tutela tal-kwazi pussess tad-drittijiet reali u hija inerenti ghall-fatt ta' min b'awtorita` privata ikun ghamel ghad-dannu ta' terza persuna atti li ghalkemm jista' jkollu dritt ghalih ma jistax jezercitah minghajr l-intervent tal-Qorti." (Ara wkoll **"Francis Grogan et vs Shawn Scerri et"**, P.A. deciza fit-2 ta' Dicembru 2004).

F'dan l-istess kaz, **Grogan et vs Scerri et,** inghad ukoll, li biex tirnexxi l-azzjoni ta' spoll lanqas ma hu mehtieg li l-pussessur ikun privat mit-tgawdija tal-haga jew ostakolat b'mod determinant fl-uzu tal-haga; hu bizzejjed li jkun imfixkel fil-mod ta' kif igawdi dik il-haga. (Ara ad ez.

"Ripard et vs Fenech noe" deciza mill-Qorti tal-Appell fid-19 ta' Mejju 2000).

Dan l-istess principju gie enuncjat fil-kaz **"Mag. Peter Cordina vs Raymond Aquilina,** Appell Kummercjali deciz 12 ta' Dicembru 1988:

"….sabiex tirnexxi l-azzjoni possessorja mhux mehtieg li l-attur ikun sofra privazzjoni totali tal-haga imma bizzejjed li jkun hemm diminuzzjoni tal-pussess, tfixkil fid-drittijiet jew hsara lil min isofri l-ispoll."

Illi jrid jigi ppruvat ukoll l-ispoll innifsu li jikkonsisti fis-segwenti kif deskritt fis-sentenza **"Joseph Scerri vs Spiridione Falzon"** P.A. 24 ta' Jannar 1958):-

"Spoll vjolenti huwa kwalsiasi att arbitrarju li jsir bil-forza privata kontra l-volonta` tal-ispoljat; u l-att jkun arbitrarju mhux biss meta jikkostitwixxi reat kontra l-ligi, izda anki meta jigi kompjut arbitrarjament u kontra l-volonta` tal-possessur, b'mod li jista' jaghti lok ghall-azzjoni ta' danni kontra min ikun ghamel dak l-att."

Sabiex jirrikorri l-element tal-fatt materjali tal-ispoll mhux mehtieg li sabiex dan ikun vjolenti, ikun hemm *vis atrox* jew *vie di fatto* imma bizzejjed li jkun hemm nuqqas ta' kunsens espress jew tacitu ta' min isofri l-ispoll. Ghalhekk, l-att spoljattiv irid ikun sar kontra l-kunsens tal-possessur. (Ara

"John Mifsud vs John Giordmaina et", P.A. deciza fit-23 ta' April 2012).

Ukoll fir-rigward tal-element ta' *'spoliatum fuisse'*, gie ritenut ukoll li l-element spoljattiv mhux bilfors jissarraf f'ghemil ta' tkissir jew qerda ta' oggett mizmum mill-attur, izda huwa bizzejjed li l-ghemil spoljattiv isir kontra r-rieda tieghu jew minghajr ma jithalla jintebah bih. (**Francis Tonna et vs Constantino Borg** P.A. - deciza fl-1 ta' April 2003).

Hawnhekk, huwa relevanti l-kliem tal-Pacifici Mazzoni, spoll vjolent huwa *"qualunque atto arbitrio che per forza private si compia contro la volontarieta` dello spogliato."* (Vol.III Sez. 52). "**Emanuel Falzon et vs Michael Vella et",** P.A.. deciz fl-10 ta' Ottubru 2011.

<u>Mera Tolleranza</u>

Huwa pacifiku fil-gurisprudenza nostrana, li min jipposjedi b'tolleranza ma jistax jipprocedi *ai termini* tal-Artikolu 535. Fil-fatt, numru ta' sentenzi rritenew li "*atti ta' mera tolleranza ma jistghux iservu ta' fondmaent ghall-akkwist tal-pussess.*" (Ara "**Antonio Pace vs Antonio Cilia**"- Prim Awla deciza fis-26 ta' Gunju 1965).

Illi f'din is-sentenza citata "**Pace vs Cilia**" intqal:

"Dan il-principju jemana mid-dispozizzjoni tal-**Artikolu 563 (illum 526)** tal-Kodici Civili li jghid li 'l-*atti li huma biss fakoltattivi jew li jithallew li jsiru biss bil-bona grazzja ma jistghux jiswew ta' bazi ghall-ksib tal-pussess. Il-legislatur kien qieghed deliberatament jirreferi ghal kwalunkwe pussess u mhux ghal pussess legittimu, meta qal li l-attijiet ta' tolleranza ma joholqux pussess. Sir Adrian Dingli fin-notamenti tieghu ghall-artikolu in kwistjoni (allura numru 221 tal-Ordinanza VII tal-1868 kien osserva 'ho soppresso la parola 'legittimo' perche` secondo la mia definizione questi atti non danno luogo ad alcun possesso propriamente ditto."*[12]

Dan l-istess insenjament jinsab rifless fil-kaz deciz mill-Onorabbli Qorti ta' l-Appell f' **"Annetto Xuereb Montebello** et **vs Paolina Magri et"** deciz fid-19 ta' Gunju 1953, fejn gie ritenut:

"Ghalhekk, m'hemmx dubju ghall-Qorti li l-pussess li qed tivvanta s-socjeta' attrici, illi hija stess iddikjarat li taf li huwa wiehed ta' mera tolleranza meta akkwistat il-fond proprjeta` taghha, huwa wiehed li ma huwiex tutelabbli permezz ta' actio spolii."

U fil-kaz "**John Mary Schembri vs Dominic Borg**" Prim' Awla, deciza fis-16 ta' Jannar 2008, inghad:

---

[12] Ara **"Victor Caruana vs Jonah Caruana et",** P.A., 897/10 (JA) deciza fl-10 ta' Lulju 2013

"F'dan il-kuntest, ta' min jaghmel differenza bejn pussess u mera tolleranza stante li mera tolleranza ma tissodisfax l-ewwel rekwizit bhala l-element tal-ispoll."

Hekk ukoll hija l-opinjoni tal-awtur **Laurent**: (*Diritto Civile,* Vol.XXXII, para.297) – "*colui che gode per tolleranza non ha nessun titolo, salvo un consenso del proprietario che questi puo ritirare da un istante all' altro."*[13]

Izda, kif inghad fil-kaz **"Carmelo Calleja et vs Godfrey Zammit et"** deciz mill-Onorabbli Qorti tal-Appell, (390/07/1) fil-1 ta' Frar 2014:

"Hu ritenut li in vista tal-fatt li min jezercita poter ta' fatt fuq haga huwa l-prezunt possessur, jispetta lil min jikkontesta dan il-pussess li jipprova l-pussess hekk vantat jidderivi minn att ta' tolleranza. Dan ghaliex kif drabi ohra gie osservat mill-Qrati Taghna, 'it-tolleranza ma ghandhiex tigi prezunta u ghandha ghalhekk tigi pruvata almenu prima facie'." (**Kollez. Vol. XXXVI p.i. p.292)** u, similment, "*il-piz ta' din il-prova jinkombi fuq min jinvoka t-tolleranza."* (**Kollez. Vol. XLIV p.ii.p.608)."**

Difatti fil-kaz **Caruana Maria vs Spiteri Benedict et**, deciza mill-Qorti tal-Appell inferjuri fl-24 ta' Marzu 2004, intqal li *"it-tolleranza ma tatribwixxi ebda dritt lill-parti wahda u ebda obbligu konsegwenti u korrispettiv lill-parti*

[13] Ara **"Raymond Gauci et vs Peter Vella et",** P.A. 856/2006 (AF) deciza fit-30 ta' April 2014 .

ohra u min qed igawdi minnha ma jkunx qed igawdi bi dritt, ghaliex in-natura taghha ma taqbilx mar-rabta legali li tnissel maghha n-necessita` tal-inadempjiment." (Ara **Anthony Spiteri vs Lawrence Piscopo**, Appell Civili (777/2003/1) deciz fit-2 ta' Marzu 2010.

Ghalhekk, fic-cirkostanzi tal-kaz in ezami, din il-Qorti trid tindaga dwar dan l-element tal-pussess *o meno*.

Jibda biex jinghad, li mhuwiex ikkontestat li l-imsemmi fond jappartjeni lil Mary Mifsud fejn ghexet matul hajjitha. Fil-kaz in ezami, ir-rikorrenti almenu *prima facie*, kellhom il-pussess tad-dar in kwistjoni. L-intimati qed jinvokaw it-tolleranza peress li qed isostnu tramite t-tieni u t-tielet eccezzjonijiet li r-rikorrenti m'ghandhomx il-pussess mehtieg ghal azzjoni ta' spoll. Fin-nota ta' sottomissjonijiet, l-intimati jkomplu jelaboraw, li r-rikorrenti ghexu fl-imsemmi fond bit-tolleranza u bil-buona grazzja tal-omm Mary Mifsud. Jinghad fl-ewwel lok, li r-rikorrenti Aloisia kienet trabbiet u ghexet ma' ommha u ma' familtha f'din id-dar. Illi hi ltaqghet ma' Alexander fl-2007, u sussegwentement kien mar joqghod maghha fid-dar fejn kienet toqghod flimkien ma' ommha bil-permess u bil-benevolenza tal-omm Mary Mifsud, dan wara li qaghdet iddur ma' missierha meta kien marad. Jirrizulta, inoltre, li din id-dar kienet saret id-dar konjugali tar-rikorrenti. Ir-rikorrenti sostnew fin-nota ta' sottomissjonijiet li kien hemm ftehim mal-omm li huma jkomplu joqghodu hemm fl-istess dar maghha bil-

kundizzjoni li jiehdu hsiebha u kif ukoll bl-intiza li d-dar tithalla lil Aloisia permezz ta' testment.

Gie sottomess ukoll fl-istess nota ta' sottomissjonijeit tal-intimati, li l-fatt li Mary Mifsud ippermettiet lir-rikorrenti biex ighixu fl-istess fond maghha, dan ma kienx necessarjament fuq bazi permanenti u ma jfissirx li Mary Mifsud ma setghetx tittermina l-permess taghha sabiex huma ma jkomplux ighixu fl-imsemmi fond flimkien maghha.

Jigi ritenut fl-ewwel lok, li l-kwistjoni tat-testment, mhijiex sufficjentement ippruvata u d-domandi u s-sottomissjonijiet fir-rigward, mhumiex relevanti ghal din il-vertenza. Fit-tieni lok, jigi nnutat, li sar accen fix-xhieda, li l-omm Mary Mifsud kienet baghtet ittra lir-rikorrenti sabiex fi zmien hmistax jitilqu mill-fond *de quo*, fejn kienu ighixu. Jigi osservat li din l-ittra ma gietx esebita. Izda, r-rikorrenti fil-kontro-ezami taghha, ikkonfermat, li kienet irceviet ittra fit-8 ta' Marzu 2015 ghan-nom ta' ommha, sabiex titlaq mill-fond wara li kien ilha hamsin sena tirrisjedi hemmhekk, ghaliex ghexet u trabbiet hemmhekk. Dan ikkonfermatu fil-kontro-ezami taghha a fol 153 tal-process.

Ikkunsidrat, li kif sewwa ribadit fil-gurisprudenza nostrana, jinkombi fuq min jinvoka t-tolleranza, li jipprova li min kien qed jipposjedi kien qed jipposjedi biss b'mera tolleranza. Fil-kaz in ezami, l-intimati ma ppruvawx bl-ebda mod, li l-ftehim sabiex ir-rikorrenti jabitaw fid-dar in kwistjoni kien

biss bil-mera tolleranza ta' omm ir-rikorrenti. L-ebda skrittura jew dokument f'dan is-sens, ma jidher li kien hemm bejn il-partijiet. *Di piu`*, ghalkemm hemm qbil li r-rikorrenti irceviet ittra biex tivvaka mill-fond, ma jirrizultax jekk ir-raguni moghtija fl-ittra kienet wahda bbazata fuq tolleranza jew xi raguni ohra u dan peress li l-ittra ma gietx esebita.

Ikkonsidrat li fl-assenza ta' prova dwar il-mera tolleranza vantata mill-intimati, jidher manifestament car li r-rikorrenti kellhom il-pussess rikjest *ai fini* ta' din l-azzjoni. Dan gie ppruvat billi huma kellhom ic-cavetta tal-fond, u kienu jghixu u jabitaw hemmhekk, tant li kellhom l-effetti personali taghhom f'dan il-fond.

Illi fin-nota ta' sottomissjonijiet tal-intimati, saret distinzjoni bejn il-pussess tar-rikorrenti Aloisia Mifsud Grech u Alexander Grech billi nghad li kienet martu li kellha ddur mal-omm u mhux hu. Madanakollu dan mhuwiex ta' rilevanza ghall-indagni li trid taghmel din il-Qorti biex tistabbilixxi jekk ir-rikorrenti kellhomx il-*possesso di fatto* kif rikjest ghal din l-azzjoni. Il-kwistjoni tas-servigi hija kwistjoni kompletament separata li ma timpingix fuq il-vertenza in ezami.

Illi l-indagini tal-Qorti fil-kaz in materja hija limitata u skarna u l-Ligi taghna ma taghti lok ghal ebda indagini ohra barra minn dik li tistabilixxi (a) il-fatt ta' pussess/detenzjoni.

Ghalhekk, certament, m'hemm lok tal-ebda indagini dwar l-intenzjoni u weghdiet dwar wirt li setghu saru minn Mary Mifsud, anke *in vista* tal-fatt, li f'hajjitha Mary Mifsud ghad ghandha l-fakolta` li tbiddel u taltera kull testment minnha maghmul sal-gurnata tal-lum. *Di piu`*, is-serje ta' domandi fix-xhieda u fil-kontro-ezamijiet dwar l-inkwiet familjari, u min kien jiehu hsieb lil omm, wkoll mhumiex ta' relevanza ghall-kaz in ezami, peress li hawnhekk jehtieg indagini limitata ghall-elementi rikjesti bil-Ligi.

Ghaldaqstant, l-element tal-pussess jissussisti.

Referibbilment ghall-element ta' *spoliatum fuisse*, trid issir distinzjoni dwar dak premess fil-hames paragrafu tal-premessi u fis-sitt paragrafu tal-premessi.

Fil-hames paragrafu tal-premessi, gie premess li l-intimati bdew icaqalqu l-effetti personali tar-rikorrenti fl-istess fond, u llimitaw id-dhul fl-istess fond billi bdew ihallu c-cavetta fis-serratura fuq in-naha interna tal-bieb ta' barra. Jinghad fl-ewwel lok, li taqbel mal-intimati li dak allegat li huma bdew icaqalqu l-effetti personali tar-rikorrenti fl-istess dar ma jinsabx sufficjentement ippruvat. Illi kienet ir-rikorrenti Aloisia stess li kkonfermat li kienet ippakkjat xi oggetti taghha biex iggorrhom mill-imsemmi fond.

Rigward il-fatt l-iehor li kienet qed titpogga cavetta fis-serratura fuq in-naha interna tal-bieb, jigi ritenut li hafna mill-ahwa fix-xhieda taghhom ikkonfermaw li din kienet

prassi li kienet qed issir fuq istruzzjonijiet ta' ommhom minhabba li bdiet tibza' minn binha Joseph Mifsud wara glieda u incident li kien inqala' fejn kien involut hu fl-imsemmija dar. Izda, din kienet prassi li jidher li kien ilha ssir sa minn Frar 2015. Minbarra l-fatt li dan l-agir ma kienx qed jipprekludi totalment l-access lir-rikorrenti ghaliex matul dan iz-zmien kollu li kienet qed tithalla c-cavetta minn gewwa, ir-rikorrenti xorta baqghu jghixu, u jorqdu fid-dar in kwistjoni. Ghalhekk, b'dan l-att, ir-rikorrenti ma gewx imnezza mill-pussess u spussessati vjolentement, ghaliex huma baqghu jghixu hemm regolarment matul il-perjodu li c-cavetta kienet qed tithalla man-naha interna tas-serratura. Inoltre`, hemm ukoll il-kwistjoni tat-terminu taz-zmien li ser tigi trattat aktar 'il quddiem, peress li jirrizulta li din il-prassi kien ilha ssir ghal aktar minn xahrejn.

Ghalhekk, dak premess fil-hames premessa tar-rikors promotur, ma jirrizultax li kien jikkostitwixxi spoll vjolenti jew klandestin.

Mhuwiex ikkontestat li tqieghed katnazz u katina mal-bieb tal-imsemmija dar wara l-incident ta' matul il-jum tal-10 ta' Mejju 2015, dakinhar ta' Jum l-Omm, meta Aloisia u zewgha kienu hargu mid-dar u ma regghux irritornaw fil-ghaxija. Dan gie kkonfermat mix-xhieda Lilian Fenech u Carmen li kienu t-tnejn prezenti dakinhar tal-10 ta' Mejju. Difatti, Lilian Fenech ikkonfermat li kien aktar tard wara dak l-incident li tpoggiet katina mal-bieb ta' barra minn Carmen Mannino, hekk kif gie ammess mill-istess Carmen Mannino

li qalet li tqeghdet katina mal-bieb ta' barra tad-dar wara l-10 ta' Mejju meta harget Aloisia. Ohthom Silvana wkoll xehdet li kienet rat il-katina u l-katnazz mal-bieb meta gholliet il-hasira. Illi ma hemmx dubbju li dan sar minghajr il-kunsens tar-rikorrenti, li in segwitu ghat-tqeghid tal-katnazz u l-katina gew mizmuma milli jaccedu fl-imsemmi fond. Fil-fatt, f'dan ir-rigward, gie argumentat mill-intimati fis-sottomissjonijiet taghhom, li l-ghada Aloisia kienet dahlet fid-dar u gabret xi hwejjeg personali taghha. Illi kienet ir-rikorrenti Aloisia stess li kkonfermat li dahlet bi ftehim ma' hutha fil-fond dakinhar tal-11 ta' Mejju 2015, u hadet xi hwejjeg. Madankollu, din il-vizita taghha biex tigbor hwejjigha ma jistax jitqies ekwivalenti ghall-access liberu kif kellha precedentement ghall-10 ta' Mejju 2015, fejn hija kienet tghix u torqod fid-dar billi tirrisjedi fiha. Difatti, gie kkonfermat fix-xhieda li Aloisia dahlet dakinhar tal-11 ta' Mejju 2015 wehedha, mhux ma' Alexander u damet fil-fond siegha jew siegha u nofs sabiex gabret hwejjigha. Dan il-fatt jinsab korroborat anke mill-ahwa l-ohra li kienu prezenti dakinhar tal-11 ta' Mejju 2015.

Illi jirrizulta wkoll mir-rapporti tal-Pulizija esebiti, li fl-10 ta' Mejju 2015, Dok LF19 (fol 143 *et sequens*), kien gie rapportat fost affarijiet ohra, li dakinhar stess kien sar il-katnazz mal-bieb ta' barra tal-fond in kwistjoni. Inoltre`, hutha Lilian, Carmen u Martin ikkonfermaw li ghad hemm it-*treadmill*, u xi oggetti ohra apparteneti lil Aloisia fil-fond in kwistjoni. *In vista* tas-suespost, jirrizulta li dan l-att

spoljattiv, kif imsemmi fis-sitt premessa tar-rikors gie ippruvat, ghaliex ir-rikorrenti minn dakinhar tal-10 ta' Mejju 2015 inzammew milli jkomplu jidhlu u ighixu fil-fond in kwistjoni. Ma jiswiex l-argument tal-intimati, li kkonfermaw li s-serratura qatt ma nbidlet ghaliex il-katnazz u l-katina li tqeghdu kienu certament ta' impediment ghall-access godut precedentement mir-rikorrenti.

It-terminu ta' xahrejn ghall-atti sostnuti fil-hames u s-sitt premessi tar-rikors promotur:

Dan it-tielet element konsistenti fit-terminu ta' xahrejn, hu wkoll element *sine qua non* biex tirnexi din l-azzjoni. Dak premess fil-hames premessa tar-rikors odjern, jinsab ikkontestat.

Ghalhekk, hawnhekk, ghall-kwistjoni tat-terminu taz-zmien, tajjeb li ssir distinzjoni bejn l-atti sostnuti fil-hames u fis-sitt premessi tar-rikors promotur, *stante* li hemm differenza fl-agir u fl-atti kif hemmhekk sostnuti, fis-sens li huma atti separati. Ghalhekk dak li japplika ghal att mhux necessarjament japplika ghall-att l-iehor.

Il-kaz odjern gie istitwit fil-11 ta' Mejju 2015. Jirrizulta li biex jissusisti dan l-element, it-terminu jibda jiddekorri minn meta gie spoljat l-attur. Il-gurisprudenza tal-qrati taghna hija konkordi fuq dan il-punt, li t-terminu ma jibdiex jiddekorri mid-*die scientiae* imma mid-data meta l-attur ikun

gie fizikament spoljat mill-pussess tieghu. (Ara **"Av. Dr. Frank Xavier Vassallo et vs Joseph Baldacchino et"** Appell Civili deciz fl-4 ta' Dicembru 1998). Ukoll, fil-kaz **"Michael Mamo vs Philip Grima"** P.A. deciza fis-7 ta' Frar 1958, **XLII-II-915** intqal:

"Iz-zmien tal-azzjoni jibda mill-gurnata tal-ispoll, u mhux mindu l-attur gie jaf bih…..iz-zmien ta' xahrejn huwa terminu ta' dekadenza." (Ara **Sammut vs Pellegrini Petit XXIV-I-276**).

F'dan il-kuntest, rilevanti wkoll il-kaz, **"Michael Angelo Fenech nomine vs Alfred Camilleri"** P.A. deciza fit-22 ta' Frar 1992 fejn gie ritenut:

"It-terminu ta' xahrejn li fih l-attur irid jiddeduci l-pretensjoni tieghu huwa element essenzjali ta' din l-azzjoni li jehtieg li jigi konkludentement pruvat mill-attur." (Ara wkoll **"Dr. Victor Sultana vs Carmelo sive Charles Gafa`",** Qorti tal-Appell- 26 ta' Mejju 1998; "**FCA Co. Ltd. et vs Tan-Nikcar Construction Ltd. et"** (1182/2005 FS) P.A. deciza fit-13 ta' Gunju 2013; **"John Bondin et vs Joseph Farrugia et",** Qorti tal-Appell - 27/2/2015; u **"Trevor Arendts vs Veronique Mizzi"** deciza mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-11 ta' Jannar 2013.

Fil-kaz **Alfred Paul Farrugia nomine vs Peter Paul Cutajar** (Imh. N. Cuschieri) - 13.02.2004) gie ribadit li:

"Dan huwa terminu ta' dekadenza estintiva tal-azzjoni ta' spoll fis-sens li jekk ma jigix provat li l-azzjoni saret fi zmien xahrejn mid-data tal-att spoljattiv allura l-azzjoni ta' spoll *privileggjat ma tistax tregi."*

Aktar specifikatament **f'Georgina Borg vs Errol Cassar et**, (PA Imh.PH Sciberras) – 21.10.2002) qalet hekk dwar it-terminu ta' xahrejn f'azzjoni ta' spoll. *"Huwa veru li dan il-punt ma giex formalment eccepit, kif normalment u guridikament wiehed kien jistenna in bazi ghal dak provdut fl-artikolu 728 tal-Kap 12. B'danakollu, t-terminu ta' xahrejn li fih l-attur irid jiddeduci l-pretensjoni teghu huwa element essenzjali ta' din l-azzjoni li jehtieg li jigi konkludentement pruvat mill-attur*, *prova li trid issir f'kull kaz ta' din ix-xorta imma li ssir sine qua non meta l-parti konvenuta teccepixxi bhal dan il-kaz il-preskrizzjoni taghha bid-dekors tal-perjodu estintiv ta' xahrejn."*

Illi kif diga ritenut l-atti, u cioe`, it-tqeghid tac-cavetta mas-serratura interna tal-bieb, kif indikat fil-hames premessa tar-rikors odjern, kien agir li kien ilu jsir sa minn Frar 2015. Gie stabbilit li dan kien ilu jsir u ghalhekk, ghal dak li jikkoncerna dan l-att specifiku tat-tqeghid tac-cavetta mas-serratura interna tal-bieb tad-dar, certament din l-azzjoni hija *fuori termine*.

L-att l-iehor imsemmi fil-hames premessa mhuwiex ser jigi kkunsidrat ladarba lanqas gie ppruvat.

Referibbilment ghall-att indikat fis-sitt paragrafu tal-premessi, gie ppruvat li l-katnazz u l-katina tqeghdu mal-bieb ta’ barra in segwitu ghall-incident tal-10 ta’ Mejju 2015. Lilian Fenech xehdet li kienet ohtha Carmen li aktar tard dakinhar peress li kienet maghha qeghdet il-katina. Carmen ma cahditx li ma kinitx hi li fil-fatt qeghdet il-katina mal-bieb izda ma pprecizatx id-data ezatt. Dakinhar stess sar rapport mal-Pulizija.

Il-Qorti hija ghalhekk soddisfatta li l-kawza saret *entro* t-terminu ta' xaharejn billi l-kaz odjern gie isititwit proprju l-ghada tal-att u l-ghada tar-rapport tal-Pulizija Dok LF19, u cioe` fil-11 ta’ Mejju 2015.

Ghaldaqstant, din il-Qorti hija sodisfatta li jikkonkorru t-tlett elementi kostituttivi ta’ din l-azzjoni li timmerita li tigi akkolta.

Illi ghar-rigward tal-addebitu tal-att spoljattiv, jirrizulta li kienet Carmen Mannino li qeghdet il-katnazz mal-bieb. Madanakollu jirrizulta wkoll lil din il-Qorti li l-intimati kollha kienu nvoluti, anke tacitament, f'din l-intrapriza. Rigward Mary Mifsud, bhala sid tad-dar, ghalkemm ma wahhlitx hi fizikament il-katina mal-bieb ta' barra, kull ordni ta' din il-

Qorti ghall-ispurgar tal-ispoll tabilfors irid jigi indirizzat lilha wkoll.

Ghalhekk din il-Qorti ser tqies li l-intimati kollha huma responsabbli.

III. KONKLUZJONI

Illi ghalhekk, ghal dawn il-motivi, din il-Qorti **taqta'** u **tiddeciedi** billi tichad l-eccezzjonijiet tal-intimati u tilqa' t-talbiet tar-rikorrenti u cioe' :

1. Tilqa' l-ewwel talba tar-rikorrenti u tiddikjara li l-intimati ikkommettew spoll vjolenti fil-konfront ta' l-atturi.

2. Tilqa' t-tieni talba tar-rikorrenti u tordna lill-intimati sabiex fi zmien perentorju ta' xahar mil-lum jirripristinaw lir-rikorrenti fil-pussess taghhom tal-imsmemija dar.

3. Tilqa' t-tielet talba u tawtorizza lill-atturi sabiex fin-nuqqas tal-ispurgar ta' l-ispoll mill-konvenuti kif ordnat permezz tat-talba precedenti, iwettqu huma dak kollu necessarju sabiex jigu ripristinati fil-pussess taghhom tal-fond bin-numru 46, f'Main Street Tas-Sajjied, Birkirkara, u tal-effetti mobbli kollha taghhom li jinsabu fl-istess fond, *occorrendo* taht is-sorveljanza tal-Perit Kyle Vella li jista' jitlob li jkun assistit minn ufficjali ezekuttivi ta' din il-Qorti bl-

ispejjez kollha a karigu tal-konvenuti solidalment bejniethom.

L-ispejjez jithallsu mill-intimati solidalment bejniethom.

Moqrija.

Onor. Imhallef Lorraine Schembri Orland
LL.D., M.Jur.(Eur.Law), Dip.Trib.Eccles.Melit.
30 ta' Ottubru 2018

Josette Demicoli
Deputat Registratur
30 ta' Ottubru 2018